

Het ontwerpen van een nieuwe stal vereist veel doorzettingsvermogen

Een warm nest

Van programma van eisen...

Chris en Marjanne Borren van De Lankerenhof kwamen na de omschakeling erachter dat hun bestaande stal niet echt geschikt was voor de biologische pluimveehouderij. “Bestaande systemen zijn vooral afgestemd op bekapte scharrelhennen die ook nog eens binnen blijven. Biologische kippen gedragen zich heel anders,” zeggen Chris en Marjanne Borren. Ze deden aanpassingen, maar het was niet genoeg naar hun zin. Het idee ontstond een nieuwe stal te bouwen. Ze vonden op de markt niet wat ze zochten. In 2003 kwamen ze in contact met Houden van Hennen van Wageningen UR Livestock Research: of ze mee wilden doen aan enkele bijeenkomsten om compleet nieuwe houderijsystemen te ontwerpen die voldoen aan de wensen en behoeften van ondernemer, dier, burger en milieu. “Hun uitgangspunten sloten heel erg aan bij onze praktijkervaringen. We hadden door goed en veel te kijken ontdekt dat kippen

rustig worden in een lichte omgeving. Dat druiste in tegen de heersende opvatting in de praktijk. Houden van Hennen bevestigde onze ervaring met wetenschappelijk onderzoek.” Uit het project kwamen twee schetsen: de Plantage en het Rondeel. Borren zag wel wat in de Plantage. Het paste bij hun opvatting dat het dier centraal hoort te staan. “We willen de kip het zoveel mogelijk naar de zin maken. Dat is goed voor de kip en de boer. Een kip die het naar haar zin heeft, produceert goed.”

Van schets naar praktijkstal

Een half jaar na de afronding van Houden van Hennen nam de familie Borren weer contact op met het idee om de Plantage in de praktijk te brengen. “Er werd enthousiast gereageerd. Wageningen UR wilde graag hun idee in de praktijk testen, en wij zouden baat hebben bij hun kennis.” Het ont-

“We willen de kip het zoveel mogelijk naar de zin maken. Dat is goed voor de kip en de boer. Een kip die het naar haar zin heeft, produceert goed.”

Vaak passen biologische veehouders hun stallen aan om deze geschikter te maken voor hun manier van houderij. Het blijft echter veelal behelpen. Pluimveehouders Chris en Marjanne Borren ondervonden dat ook. Ze wilden een geheel nieuwe stal. Inspiratie haalden ze uit het project Houden van Hennen. Hierover vertellen ze in een workshop op de BioVak.

... naar een nieuwe stal vereist veel doorzettingsvermogen. Opening van de Lankeenhof in 2007.

werp van de Plantage was geen blauwdruk die een ondernemer één op één kon overnemen als bouwtekening. Het was bedoeld als inspiratie naar duurzamere systemen. Van schets naar praktijkstal moest er nog veel gebeuren. Chris Borren: “We hebben wel vijf of zes tekeningen gehad, voordat we eruit waren. Het is telkens kijken, ontwerpen, het programma van eisen er weer langs leggen, enzovoort. Al met al heeft het ontwerpen anderhalf jaar geduurd.” Marjanne en Chris

HOUDEN VAN HENNEN

Houden van Hennen is een van de projecten van Wageningen UR waarin samen met veehouders, bedrijfsleven en beleidsmakers aan innovatieve veehouderijssystemen wordt gewerkt. Er lopen soortgelijke projecten voor melkvee- en varkenshouderijssystemen. Eind 2009 zijn de voorbeeldontwerpen voor de biologische varkenshouderij klaar.

Borren kijken tevreden terug. Een goed ontwerp kost nu eenmaal tijd. Andere zaken verliepen minder voorspoedig: subsidies, bouwvergunning, bouw en afspraken.

De welstandcommissie deed moeilijk over het afwijkende ronde dak voor de goede natuurlijke ventilatie en over de overschrijding van het bouwblok. “De burgemeester en wethouder van Barneveld steunden ons gelukkig. En toen we een ‘professor doctor ingenieur’ uit Wageningen, een landschapsarchitect en onze stallenbouwer meenamen, werden we pas echt serieus genomen. Uiteindelijk kregen we een ‘gedoogvergunning’.”

Perikelen

Tijdens de bouw stapelden problemen zich op. Een aantal leveranciers hield zich niet aan de afspraken. Eén vertrok zelfs met de noorderzon, waardoor Borren de problemen zelf moest oplossen en met een flinke budgetoverschrijding achterbleef. “Vaak genoeg hebben we gedacht: waar zijn we aan begonnen? Maar het materiaal was al besteld. Dan kun je niet meer terug.”

Er was gerekend op onvoorziene kosten, maar niet op zo’n forse overschrijding. Wageningen UR heeft geprobeerd extra innovatiesubsidie te krijgen bij het ministerie van Economische Zaken en VROM. Die werd afgewezen, omdat een innovatie op meerdere fronten tegelijk niet in de vakjes van innovatiesubsidieregelingen pasten. “Sowieso bleek het moeilijk om subsidie te krijgen voor de bovenwettelijke kosten voor milieu-investeringen, terwijl iedereen enthousiast is.” Ook het onderzoek verliep niet altijd soepel. Zo zijn onderzoekers te veel gebonden aan het projectplan, waardoor ze onverwachte zaken die je gaandeweg tegenkomt, niet konden oppakken.

Spannende eerste maanden

In 2007 was de stal dan toch klaar. “De eerste maanden waren heel spannend. Werkt het zoals we het hadden bedacht? Je komt dingen tegen waar nooit aan gedacht was. En dan moet je het zelf oplossen. We hadden best aanloopproblemen. Toch is het meeste uiteindelijk goed gekomen. De hennen gebruiken de verschillende functiegebieden voor scharrelen, rusten, eieren leggen en zo precies zoals het bedoeld is. Ze bewegen door de stal en gebruiken de hele vrije uitloop. Ze gedragen zich zoals een kip zich hoort te gedragen. En er is geen pikkerij.” Chris en Marjanne Borren werken graag in de nieuwe stal. Het is er licht en ruim en de luchtkwaliteit is veel beter dan in de oude bestaande stal. Hun prioriteit ligt nu bij het terugverdienen van de investeringen.

Inmiddels toont een andere pluimveehouder interesse om een soortgelijke stal te bouwen. Het andere ontwerp van Houden van Hennen, het Rondeel, komt ook in de praktijk. Een pluimveehouder in Barneveld is aan het bouwen. ■

Debat
Innovatieve biologische sectoren
21 stappen naar een nieuwe stal
Onmisbare lessen om uw idee
sneller te realiseren
Do 21 januari, 13.30 uur
Paviljoen 1 - bioKennis

Meer informatie:
Maarten.Vrolijk@wur.nl